ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ 11

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 13

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 15

Κεφάλαιο Α΄
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ 19
1. Το παιδικό περιοδικό στην Ελλάδα μέχρι τους Βαλκανικούς Πολέμους 19
2. Ο αλυτρωτισμός και η ιδέα της ιστορικής συνέχειας του ελληνικού έθνους 22
3. Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι 39

Κεφάλαιο Β΄
Ο «ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΑΣΤΗΡ» 57
1. Η ταυτότητα του «Παιδικού Αστέρος» 57
   1.1. Τα εξωτερικά χαρακτηριστικά 57
   1.2. Ο τίτλος και η πρώτη σελίδα 58
   1.3. Ο εκδότης και οι συνεργάτες 59
   1.4. Η τιμή πώλησης – Οι συνδρομές 63
   1.5. Ο σκοπός της έκδοσης 65
   1.6. Η ύλη του περιοδικού 66
   1.7. Η εικονογράφηση 69
   1.8. Η γλώσσα 69
   1.9. Η κυκλοφορία του περιοδικού 71
   1.10. Η διακοπή της έκδοσης 76
2. Η εθνική ιδέα στον «Παιδικό Αστέρα» 78
   2.1. Τα μυθιστορήματα 78
   2.2. Τα παραμύθια, τα διηγήματα, τα άρθρα και τα ποιήματα 97
   2.3. Η Σελίς Συνεργασίας Αναγνωστών 122
   2.4. Ο εθνικός λόγος της «Θείας Καλής» 132
      2.4.1. *Οι απαντήσεις στους αναγνώστες* 132
      2.4.2. *Οι Μαγικές Εικόνες* 133

2.4.3. *Τα ψευδώνυμα των αναγνωστών* 141
2.4.4. *Τα ονόματα των Συλλόγων* 144
3. Συμπεράσματα 145

Κεφάλαιο Γ΄
Ο «ΕΛΛΗΝΟΠΑΙΣ» 149
1. Η ταυτότητα του «Ελληνόπαιδος» 149
1.1. Τα εξωτερικά χαρακτηριστικά 150
1.2. Ο τίτλος και η πρώτη σελίδα 151
1.3. Ο ιδιοκτήτης, ο διευθυντής και οι συνεργάτες 152
1.4. Η τιμή πώλησης – Οι συνδρομές 158
1.5. Ο σκοπός της έκδοσης 161
1.6. Η ύλη του περιοδικού 163
1.7. Η εικονογράφηση 168
1.8. Η γλώσσα 168
1.9. Η κυκλοφορία του περιοδικού 168
2. Ο εθνικός λόγος του «Ελληνόπαιδος» 173
2.1. Ο τίτλος, η προμετωπίδα και το σύνθημα 174
2.2. Το χριστιανικό ιδεώδες 175
2.3. Το εθνικό ιδεώδες 176
2.3.1. *Τα διηγήματα και τα άρθρα πριν από την έναρξη των πολέμων* 177
2.3.2. *Τα ποιήματα και η υπόλοιπη ύλη πριν από την έναρξη των πολέμων* 184
2.3.3. *Τα διηγήματα και τα άρθρα μετά την έναρξη των πολέμων* 188
2.3.4. *Τα ποιήματα και η υπόλοιπη ύλη μετά την έναρξη των πολέμων* 210
3. Συμπεράσματα 227

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 231
1. Εισαγωγικά 231
2. Ο «Παιδικός Αστήρ» και ο «Ελληνόπαις»: συγκριτική προσέγγιση 231
3. Ο «Παιδικός Αστήρ», ο «Ελληνόπαις», ο εθνικός τους λόγος και οι Βαλκανικοί Πόλεμοι 237
4. Ο «Παιδικός Αστήρ», ο «Ελληνόπαις» και η Μεγάλη Ιδέα 243
5. Γενική αποτίμηση 246

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 249

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΡΩΝ 257

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το ανά χείρας βιβλίο αποτυπώνει την επίπονη πορεία και τα πορίσματα μιας επιστημονικής διαδρομής, η οποία είχε ως βασικό της στόχο να ανιχνεύσει τους ιδεολογικούς προσανατολισμούς των παιδικών περιοδικών με σημείο αναφοράς την εθνική ιδέα, όπως αυτή προβάλλεται στο ελληνικό κυρίαρχο εθνικό αφήγημα. Με αυτό το σκεπτικό επιλέχθηκαν ως αντικείμενο διερεύνησης δύο παιδικά περιοδικά που κυκλοφορούσαν την περίοδο των Βαλκανικών Πολέμων, μια εποχή με πολύ έντονο εθνικό φορτίο, ο «Παιδικός Αστήρ» και ο «Ελληνόπαις», τα οποία μελετήθηκαν συστηματικά και συγκριτικά μεταξύ τους υπό τη συγκεκριμένη ιδεολογική προοπτική. Πρόκειται αναμφίβολα για ένα επίπονο και ιδιαίτερα κοπιώδες εγχείρημα, το οποίο όμως δίνει συγχρόνως την ευκαιρία, αλλά και την ικανοποίηση, σε όποιον πάρει την απόφαση να το επιχειρήσει, να μυηθεί στον κόσμο της έρευνας, να ανακαλύψει και να επεξεργαστεί νέα δεδομένα, να διευρύνει τους πνευματικούς του ορίζοντες, αλλά και να συμβάλει στη σχετική με το ερευνητικό του αντικείμενο επιστημονική συζήτηση. Όσο δύσκολη κι αν είναι, λοιπόν, η πορεία αυτή, άλλο τόσο είναι εποικοδομητική και προσφέρει διανοητική ευχαρίστηση.

Η συγγραφή του βιβλίου βασίστηκε στη διδακτορική μου διατριβή την οποία υπέβαλα σε περαιτέρω επεξεργασία πριν την παραδώσω στην κρίση των αναγνωστών, πιστεύοντας ότι η μελέτη δεν απευθύνεται αποκλειστικά στους επιστημονικούς κύκλους, αλλά ενδιαφέρει συγχρόνως το ευρύτερο κοινό.

Ένα τόσο δύσκολο έργο δεν μπορεί να το φέρει κανείς εις πέρας μόνος του χωρίς βοήθεια και υποστήριξη. Θα ήθελα, λοιπόν, να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα της διατριβής μου αναπληρώτρια καθηγήτρια κ. Ελπίδα Βόγλη για την πολύτιμη συνδρομή της στην επίτευξη του εγχειρήματος, τον αναπληρωτή καθηγητή κ. Άγγελο Παληκίδη και την επίκουρη καθηγήτρια κ. Αθηνά Συριάτου για τις σημαντικές επισημάνσεις τους, τον καθηγητή κ. Εμμανουήλ Βαρβούνη, τον αναπληρωτή καθηγητή κ. Γεώργιο Τσιγάρα, την αναπληρώτρια καθηγήτρια κ. Αικατερίνη Μάρκου και την επίκουρη καθηγήτρια κ. Παναγιώτα Τζιβάρα για τη μεγάλη προθυμία τους να θέσουν στη διάθεσή μου τις γνώσεις τους. Τέλος, θερμές ευχαριστίες οφείλω στη σύζυγό μου Ελεονώρα, γιατί ήταν συνεχώς δίπλα μου, πάντα πρόθυμη να μοιραστεί τις αγωνίες και τους προβληματισμούς μου και να μου προσφέρει συναισθηματική υποστήριξη.